

Kako se papir nareja.

Sin. Uganite, dragi oče, kam me so danes gospod učitelj peljali?

Oče. Danes? — Gotovo zopet v delarnico kacega rokodelca, kakor so to užé večkrat storili.

Sin. Ne vem za gotovo, je li tudi to delarnica, kjer mnogo ljudi v jednem velikem poslopji skupaj dela; ta dela to, óni zopet kaj družega, a naposled delajo vendar vsi na jednej stvári.

Oče. To je tovarna; ti si tedaj bil danes v tovarni.

Sin. Dá, dragi oče.

Oče. Takih delarnic ali tovaren je mnogo na svetu; a vsaka ima svoje imé od one stvári, ki se v njej izdeluje.

Sin. Potem takem sem bil v papirnici, kajti v tovarni, v katerej sem bil danes, izdeluje se papir.

Oče. Drago mi je, da si videl tudi to, kako se papir nareja.

Sin. Oh, oče, kako je to lepo! Nikoli niti mislil nissem, da bi se papir pripravljaval tem pótem, kakor sem to videl danes na svoje oči.

Oče. Ti si zdaj boremi na izkušnji za jeden dan starejši, nego li jaz. Res je, da sem užé mnogo slišal o papirji, tudi bral sem užé mnogo o njem, videl sem tudi naslikane vse one priprave, s katerimi se papir nareja, — a še nikoli nissem imel prilóžnosti niti časa, da bi bil šel v papirnico gledat, kako se vse to izvršuje.

Sin. Dragi oče! to vam hočem zdaj jaz tako natanko razložiti, kakor da bi gledali na svoje oči.

Oče. Povej mi tedaj nekoliko, dokler bode večerja gotova.

Sin. To užé znate, da se papir nareja iz cunj in starih cap od kono-pelj in lanú.

Oče. Dá, to mi je znano; a tudi to znam, da so po nekaterih deželah poskušali papir narejati iz listja nekaterih rastlin.

Sin. Cunje se v papirnici odberó druga od druge, a to zategadelj, ker se iz tanjših in boljših cunj nareja tudi boljši in lepši papir, a iz prostejših in debelejših cunj se dela tudi prostejši papir.

Oče. A kako se vse to nareja?

Sin. Krpe razrežejo na majhene kosce ter je mečejo v stope (v ta namen pripravljena korita), katerih mnogo stoji zapored v jednej vrsti. Po dolgosti teh stop se vrti veliko vreteno, ki je góni s pomočjo vode veliko kolo. To veliko vreteno vzdiguje neprenehoma sila veliko tolkač k višku ter je potlej zopet doli spušča. To dela takšen ropot v papirnici, da sva jaz in učitelj, kadar sva hotela drug družega za kako reč vprašati, morala iz vsega grla vpiti, in še takrat sva se težko razumela.

Oče. Takih tolkač treba, da jih je veliko število, ali pa da so zeló težke.

Sin. Mnogo jih je mnogo, a tudi zeló težke so; a narejene so tako, da se za malo časa vse one cunje izpremené v drobno kašo.

Oče. In to brez vode?

Sin. Ne! Pozabil vam sem povedati, da so vse te priprave tako narejene, da iz bližnjega potoka ravno toliko vode v stope pride, kolikor je je treba.

Oče. To sem si mislil; kajti brez vode ali kake druge tekočine ne bi se mogla narediti kaša iz cunj.

Sin. Ko je kaša už dovolj drobna, potlej jo izpusté v veliko posodo, v katerej je tudi voda, ki izgleda kakor kaka redka apnena voda. Jaz si tudi mislim, da je v tej posodi apno, ki je pomešano še s kakimi drugimi stvarmi. Kadar je treba papir narediti, pomeša se najpred ta bela kaša s palico, potlej se vzame v kalup (model), v katerem se toliko kaše vzdigne, kolikor je gre vanj, in — pola papirja je narejena.

Oče. To gre pa zelo hitro. Nu, kar si o kalupu pripovedoval, moraš mi nekoliko bolj razložiti; kako neki izgleda?

Sin. Kalup je zelo podoben kakemu okvirju; od jedne strani je popóden in je tako velik, kakor treba da je velik papir. Okvir je prepleten od jedne do druge strani z zelo tenko žico (dratom) in to zelo na gosto. Te žice stojé samo toliko narazen, da more tekočina skozi. V sredi je žica olepšana z zaminjem in imenom dotičnega gospodarja, ravno tako, kakor sem to už večkrat videl na kakej pôli papirja.

Oče. Nu, zdaj vse to už bolje umejem. Ali hodi in prinesi s pisalne mizice pôlo papirja, da jo nekoliko bolj natanko pogledamo.

Sin. (Seže v žep.) Evo jedne pole papirja, ki sem jo sam napravil. Vlažna je še nekoliko, ker je od samega veselja nisem utegnil dalje sušiti. (Razvívši papir.) *Le pogledjte, oče! je li temu papirju kaj manjka, ali ni ravno tak, kakor vsak drug papir?*

Oče. (Pregledujejo papir.) To me zelo veseli, da si sam poskušal napraviti papir. Ali odkod je toliko teh peg, ki so druga poleg druge?

Sin. To je od ónih žic, s katerimi je kalup od spodaj prepleten. Ali vidite tukaj grb in te velike latinske érke?

Oče. Res je vse tako, kakor mi si pripovedoval. V spomin ti hočem zdaj nekaj napisati nanj, to te bode veselilo; a ti si zaznamovaj današnji dan in leto.

Sin. Dà, dà, oče, to tudi storim! Zapisati si hočem nanj glavne stvari, kako se papir nareja, kakor tudi to, da ga imamo več vrstí, n. pr.: navadni pisalni papir, papir za trgovce, papir raznih barv, poštni papir, tiskovni papir i. t. d. Imamo tudi svilén papir, kakor mi je gospod nadstojnik pripovedoval, ki je naju okoli vodil.

Oče. A jaz ti hočem zdaj še napisati razne vrsti papirja, kakoršnega so naši pradedi imeli, ki so si ga narejali iz trstike, drevesnega lubja in ličja, živalske kože in bombaža (pavole).

Sin. Oh, oče, povédite mi tudi nekoliko o tem, kako so ljudje prišli do iznajdbe papirja.

Oče. Zdaj je už večerja pripravljena. Po večerji, ko bodo tudi tvoji bratje in sestre okoli mize, povedati vam hočem o iznajdbi papirja, da bodo tudi drugi slišali.

And. Dobrošin.

Neumni volk.

(Iz Ruskega.)

Živel je mož, ki je imel psa. Stražil mu je pes hižo, dokler je bil mlad, a kadar je ostarél, prestál je tudi od lajanja. Gospodarju pes omrzne, da vzame vrvco, natvéze mu jo okrog vratú in ž njim otíde v les. Privéde ga k jasénu, ter ga hoče ubiti. Kar zapazi, da staremu psu tekó grenke solze.